

## **Kannanotto: Pohteen leikkaukset heikentäisivät omaishoidon edellytyksiä ja johtaisivat raskaampien palveluiden käyttöön**

Omaishoitajaliitto jäsenyhdistyksineen painottaa Pohteelle, että

1. omaishoidon tuen määrärahasidonnaisuuden palauttaminen vaarantaa omaishoitajien sosiaalioikeudellisen aseman.
2. monien omaishoidettavien tarvitsemien sosiaalipalveluiden leikkaukset samanaikaisesti heikentävät omaishoidon edellytyksiä
3. säästöjen aiheuttamat heikennykset ovat vastoin Pohteen aiempia ja myös kansallisia omaishoidon kehittämistoimia.
4. leikkaukset johtavat suurempiin kuluihin vaihtoehtoisten palveluiden käytön myötä.

Mitä säästösuunnitelmat ovat?

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde valmistelee talousarviota vuodelle 2024 ja suunnittelee sopeuttamistoimia noin 150 miljoonalla eurolla. Myös omaishoitajat ovat leikkausten kohteena. Omaishoitajiin kohdistuvat säästöt olisivat noin 1,5 miljoonaa euroa eli 1,5 prosenttia. Onko laskettu, kuinka paljon 1,5 miljoonaa euroa on omaishoidon kokonaiskustannuksista? Pohjois-Pohjanmaalla oli vuonna 2022 noin 4 000 omaishoidon sopimuksen tehnyttä omaishoitajaa (Sotkanet.fi).

Pohteen talouden tasapainotusehdotuksessa

- omaishoidon tukea leikataan toisessa palkkioluokassa 35 prosentilla (1010,68 -> 656,94 €/kk), jossa osana voi olla harkinnanvaraisten vapaiden vähentäminen.
- omaishoidon tukea suunnitellaan palautettavaksi määrärahasidonnaiseksi.
- tehostetaan ja monipuolistetaan omaishoidon vapaiden järjestämistapoja.

### **Määrärahasidonnaisuus ja palveluiden heikennykset vaarantavat oikeusturvaa**

Pohde yhdenmukaisesti hyvinvointialuesiirtymän vuoksi palkkioluokat ja monen omaishoitajan tuki aleni. Säästöehdotuksen mukaan toisessa palkkioluokassa olevien tukea alennettaisiin jälleen. Toistuva heikennys vie pohjaa omaishoitajien tukemiselta ja syö luottamusta hyvään hallintoon. Milloin palkkion leikkaus astuisi voimaan?

Omaishoidon tuen määrärahasidonnaisuus heikentäisi asiakkaiden yhdenvertaisuutta, koska omaishoidon tukea ei voitaisi myöntää kaikille määrärahan loppuessa.

Määrärahasidonnaisuuden palauttaminen on vastoin aiemmin linjattua omaishoidon kehittämistä ja se uhkaa omaishoitajien oikeusturvaa koskien sosiaalipalveluita.

Omaishoitajuus pitää pystyä myöntämään juuri silloin, kun se on tarpeellista. Jos hoidettava on omaishoidon tarpeessa, tarvitsee hän palveluita muulla tavoin, ellei omaishoidon tukea myönnetä.

Omaishoitajien vapaan järjestämistapoja on lisättävä ja kehitettävä, koska niitä ei ylipäättäen ole riittävästi saatavilla. Lisäksi harkinnanvaraisten vapaiden heikennykset lisäisivät monissa

tilanteissa omaishoitajan taakkaa ja voisivat luoda painetta hoidettavan siirtämisestä raskaampaan hoivaan.

Säästökohteina on myös ikääntyvien ja vammaisten tarvitsemia muita sosiaalipalveluita, kuten päivätoiminta, mikä lisäksi heikentää omaishoidon mahdollisuuksia ja voi johtaa omaishoidosta luopumiseen varhemmin. Ympäri vuorokautisen hoivan karsiminen kaatuu myös läheisten ja omaishoitajien niskaan, etenkin kaikista vaativimpien hoidettavien henkilöiden kohdalla.

### **Omaishoito on kustannustehokasta, mutta ei ilmaista**

Toteuttaessaan leikkaukset viestivät omaishoitajille, että heidän antamaansa hoivaa ja huolenpitoa ei arvosteta eikä sitä nähdä osana hoivan kokonaisuutta.

Orpon hallitusohjelman mukaan kuntien terveyden edistämisen määrärahaa sosiaali- ja terveysministeriön talousarviomomentille lisätään ja vaikutetaan sen kohdentamiseen ikäihmisten toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen edistämiseen sekä omaishoitajien tukemiseen. Hallitusohjelman henki on muutenkin myönteinen omaishoitajille, mutta edellytyksiä ja ohjeistuksia asiasta ei ole tehty hyvinvointialueille ja säästösuunnitelmat kumoavat hienot tavoitteet. Myös Pohteen aiemmissa linjauksissa henki omaishoidon tukea ja palveluita koskien oli toinen.

Tutkimusten mukaan pelkästään ikääntyneiden hoidon menot olisivat vuosittain 2,8 miljardia euroa nykyistä suuremmat ilman omaisten apua (Kehusmaa 2014). Hoivan vaihtoehtokustannuksista on muitakin selviä laskelmia. Esimerkiksi Kuusikkokuntien kulujen tarkastelussa omaishoidon ja ympärivuorokautisen hoivan kulujen ero oli kuusinkertainen. Asiakirjan lopussa on vaihtoehtokustannustarkastelu: omaishoitoon laskettiin alin omaishoidon tuen palkkio ja kolmen vapaapäivän aikaiset hoivan kulut ympärivuorokautisessa hoivassa (kuusikkokunnat.fi).

### **Lopuksi**

Pohde oli jo näyttämässä hyvää suuntaa omaishoitajien tukemisessa. Jos omaishoitajien tukemista heikennetään, löytyykö jatkossa enää omaishoitajia? Miten Pohde selviytyy hoivavastuusta ilman omaishoitajia?

Läheisistä halutaan pitää huolta, mutta ilman riittävää tukea ja palveluita se on eettisesti väärin. Hoivaa ja hyvinvointia ei tule repiä omais- tai läheishoitajan selkänahasta.

Omaishoitajaliitto ry  
Jokilaaksojen omaishoitajat ja läheiset ry  
Koillismaan Omaishoitajat ja Läheiset ry  
Oulujokilaakson omaishoitajat ry  
Oulun seudun omaishoitajat ry  
Raahen seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry

## Pyhäjärven Omaishoitajat ja Läheiset ry

Ikääntyvien ja vammaisten palveluiden kustannuksia vuonna 2019	
Palvelun vuorokausihinta asiakas	Kustannukset kunnalle euroa /vuosi /asiakas
Omaishoidon palkkio, keskim. 440 € / kk + 3 vapaapäivää kk tehostettua palveluasumisessa 186 €	11 976
Kotihoito, 3 kotikäyntiä ilman tukipalveluja 111 €	40 515
Ikääntyneen tehostettu palveluasuminen 172 €	62 780
Kehitysvammaisen ohjattu asuminen 75 €	27 375
Kehitysvammaisen tehostettu palveluasuminen 186 €	67 890
Vanhainkotihoito 214 €	78 110
Vaikeavammaisen palveluasuminen 125 €	45 625
Terveyskeskuksen vuodeosastoahoito 244 €	89 060

Lähde: www.kuusikkokunnat.fi

Kustannuslaskelmat perustuvat kuuden suurimman kaupungin yksikkökustannuksiin vuodelta 2019.

## Lisätietoja mediallyle:

Pohjois-Suomen aluevastaava  
Liisa Riekkinen  
Omaishoitajaliitto ry  
020 7806 572  
[Liisa.riekkinen@omaishoitajat.fi](mailto:Liisa.riekkinen@omaishoitajat.fi)

aluekoordinaattori  
Pia Järnstedt  
Omaishoitajaliitto ry  
020 7806 581  
[Pia.jarnstedt@omaishoitajat.fi](mailto:Pia.jarnstedt@omaishoitajat.fi)

## Lähteet:

- Kehusmaa, Sari (2014): Hoidon menoja hillitsemässä. Heikkokuntoisten kotona asuvien ikäihmisten palvelujen käyttö, omaishoito ja kuntoutus
- [Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 \(valtioneuvosto.fi\)](#)
- Pohteen toimialuejohdon ehdotus: [Talouden tasapainotus vuodelle 2024 \(pohde.fi\)](#)